

פרק ז אך נפש החיונית הבהמית שבישראל שמצד הקליפה המלוכשת בדם האדם כנ"ל ונפשות בהמות וחיות ועופות ודגים טהורים ומותרים באכילה וקיום וחיות כל הדומם וכל הצומח המותר באכילה וכן קיום וחיות כל המעשה דבור ומחשבה בענייני עוה"ז שאין בהם צד איסור לא שרש ולא ענף משם"ה מצות לא תעשה וענפיהן דאורייתא ודרבנן רק שאינן לשם שמים אלא רצון הגוף וחפצו ותאותו ואפי' הוא צורך הגוף וקיומו וחיותו ממש אלא שכוונתו אינה לשם שמים כדי לעבוד את ה' בגופו לא עדיפי מעשה דבור ומחשבות אלו מנפש החיונית הבהמית בעצמה והכל כאשר לכל נשפע ונמשך ממדרגה השנית שבקליפות וסטרא אחרא שהיא קליפה רביעית הנקראת קליפת נוגה שבעולם הזה הנקרא עולם העשיה רובו ככולו רע רק מעט טוב מעורב בתוכה [שממנה באות מדות טובות שבנפש הבהמית

תוכן פז"ח להעיר מאגה"ק כו'.
כנ"ל (פ"א). טהורים ומותרים באכילה (י"ל אידי דנקט לעיל ספ"ו ב' הלשונות כתבם גם פה. ל"ק פה "וקיום גופם" להעתיק מהגהות אדנ"ע). שבעוה"ז כו' רובו ככולו רע רק מעט טוב מעורב בתוכה (מב"ש ש"ב ח"ג פ"ח ? מ"ח נזיקין. לקר"ת במד' נח' ג'. עי' בבב' תניא ל:). רובו ככולו כו' בתוכה שממנה (צ"ע שלכאורה צ"ל ל"ז).

22

מ"מ, הגהות והערות קצרות - עם פענוחים לתוכן פרקים ז-ח - להעיר מאגה"ק סכ"ו.	לקוטי פירושים
כנ"ל: פ"א. טהורים ומותרים באכילה: הטעם שכתב ב' הלשונות "טהורים ומותרים באכילה" - י"ל, אידי דנקט לעיל ספ"ו ב' הלשונות ("הטמאים ואסורים באכילה"), כתבם גם פה, אף שפה אין צורך בכך, כיון שמפרט "בהמות וחיות ועופות ודגים", ובמילא אין מקום לטעות שמדובר בטומאה וטהרה (כנ"ל בפ"ו).	מעשה דבור ומחשבה בענייני עוה"ז כו' צורך הגוף וקיומו וחיותו ממש אלא שכוונתו אינה לשם שמים כו' לא עדיפי כו' מנפש החיונית הבהמית בעצמה כו' נשפע ונמשך כו' (מ)קליפת נוגה: מהלשון "לא עדיפי", משמע, שגם אינם גורעים ממנה. וכן משמע בקיצור תניא כאן, שרק "תאוות היתר
לא קאמר פה "וקיום גופם" - ואפשר יש לתרץ הענין עפ"מ"ש במ"א דהתהוות היש הוא מאוא"ס הסוכ"ע והוא קיום הגוף. ועמ"ש מזה בהביאור דשמע"צ תקע"ב ובד"ה אלה תולדות נח רל"ז באריכות, וצ"ע (להעתיק מ)הגהות אדנ"ע.	(1) נדפס בקיצורים והערות לתניא ע' ג. דרמ"צ קצג, ב.
רובו ככולו כו' בתוכה שממנה: צ"ע מ"ש "בתוכה" "שממנה" בלשון נקבה, שלכאורה צ"ל בלשון זכר: (א) "בתוכו" - בתוך הרע שבעולם, "עולם הזה" . רובו ככולו רע רק מעט טוב מעורב בתוכו", (ב) "שממנו כו'" - מהטוב שבנוגה.	

(1) קמג, ב. ושם: "גוף דבר האסור ודבר המותר הוא מאילנא דטוב רעע שהוא קליפת נוגה . . . וזהו לשון איסור שהקליפה שורה עליו ואינו יכול לעלות למעלה כדבר המותר דהיינו שאינו קשור ואסור בקליפה ויכול לעלות ע"י האדם האוכלו ככוונה לה' וגם בסתם כל אדם העובד ה' שבכח האכילה ההיא לומד ומתפלל לה' . . . בשבת . . . מצוה לאכול כל תענוגים . . . משא"כ בדבר איסור שאינו יכול לעלות לא בשבת ולא בחול גם כשמתפלל ולומד בכח ההוא אם לא שאכל לפיקוח נפש שהתירו רז"ל ונעשה היתר [גמור]". (2) ראה אגרות-קודש ח"ג ע' קנא שדוחה תירוץ אחר (בשם מהרי"ק) על שאלה זו. (3) מה שמסיים "וצ"ע" - י"ל כמה טעמים: צ"ע בהנ"ל, דא"כ למה כשאוכל בסתם אין זה קדושה, ומפני מה היש מגשם - דדוחק גדול לומר אשר שתי אלה הם לא מהגוף אלא דוקא מפני החיות, דהיינו נפש הדוממת או הצומחת שבו, ואיפכא מסתברא. גם: בתו"א שם (מג"א צב, ד) מבואר דהסוכ"ע רק נותן כח ועוז, ועפ"ה"ל הוא מקיים הגוף. ועוד (אגרות-קודש שם ע' קנב). (4) נדפס בקיצורים והערות לתניא ע' קטו. (5) במבוא שערים שם: "מה שלא יכול להתברר ולעלות בעולם האצ"י . . . נשאר בבריאה ונעשו מהם אח"כ כל חלקי הבריאה . . . החלקים הנקראים סיגים בערך האצילות . . . חוזר להתברר בבריאה, ומה שהוא סיגים בערך בריאה חוזר להתברר ליצירה . . . ואח"כ עדי" מהיותר גרוע ביצירה ואח"כ מהיותר גרוע בכולם בעשי' . . . ואחר כל אלו הבידורין שנתבררו בעת בריאת העולמות אבי"ע אז מה שלא נתברר אז לרוב הסיגים אשר בהם עדיין יען כי הטוב מסתלק ונשאר מיעוט הטוב עם הרע כולו . . . הנה הם היו בחינת הסיגים והקליפות וגם הם היו ע"ד הנז' באבי"ע, כי החלק המעולה שבהם מהם נתהוו הסיגים שבאצ"י . . . וביותר גרוע בבריאה . . . ועד"ז היותר גרוע ביצירה . . . ואח"כ הגרוע שבהם בעשי' . . . ובהשתלם כל החיות והטובה והקדושה לצאת מתוכם וישארו סיגים גמורים אז כו'" (כנראה לא ה' המב"ש תח"י, ולכן ציין סימן שאלה). (6) ושם (מסכת היכלות הקליפות פ"ה (א)): "בעולם העשי' שהרע מרובה כו'". (7) ושם: "רובו ככולו רע רק מעט טוב מעורב בתוכו כו' כמ"ש במ"ח בסדר נזיקין". - ולהעיר שגם כאן כותב אדה"ז "רובו ככולו", אף שבמ"ח נזכר רק שהרע מרובה. (8) ושם: "בעולם הבריאה הקלי' דשם נתקן עד בחי' או"א דבריאה, לכן גם בבריאה הקדושה מרובה על הקליפה, כי ראש הבריאה מתחיל מבחי' א"א דבריאה שאין לנגדו בלעו"ז שם . . . וביצירה חצ"י טוב וחציו רע . . . כי ביצירה נתקן הקליפה לעומת בחי' א"א דיצירה נמצא שוין קומת הקדושה והקלי' דשם . . . ובעשי' רובו רע . . . שבעשי' נתקן בחי' הקלי' נגד בחי' עתיק שבחי' עתיק בקדושה הוא למעלה מבחי' אותו עולם שמתחיל מבחי' א"א לכן נק' רובו רע". (9) וכ"ה בלקו"ת שם. - ב"לוח התיקון" כאן: "בהוצאה הא': רובו ככולו . . . בתוכו* [שממנה. ועדיין צ"ע].

(* שוב ראיתי שבלוח הסעות שם נתקן שצ"ל בתוכה.

לקוטי אמרים

שבישראל כמ"ש לעיל] והיא בחי' ממוצעת בין שלש קליפות הטמאות לגמרי ובין בחי' ומדרגת הקדושה ולכן פעמים שהיא נכללת בשלש קליפות הטמאות [כמ"ש בע"ח שער מ"ט ריש פ"ד בשם הוהר] ופעמים שהיא נכללת ועולה בבחי' ומדרגת הקדושה דהיינו כשהטוב המעורב בה נתברר מהרע וגובר ועולה ונכלל בקדושה כגון ד"מ האוכל בשרא שמינא דתורא ושותה יין מבושם להרחיב דעתו לה' ולתורתו כדאמר רבא חמרא וריחא כו' או בשביל כדי לקיים מצות ענג שבת וי"ט אזי נתברר חיות הבשר והיין שהיה נשפע מקליפת נוגה ועולה לה' כעולה וכקרבן. וכן האומר וי"ט (יד יו"ט ו' יח' "והאנשים אוכלין בשר ושותין יין". ועייג"כ פסחים קט"ו). כעולה וכקרבן () .

כמ"ש ל (פ"א). כגון ד"מ האוכל בשרא שמינא דתורא ויין (להעיר מב"ק עב. לא אכלי בשרא דתורא וכפי' התוס'. ובעירובין סד' אר"נ כו' דחמרא). יין מבושם (אולי משום דאז כולל חמרא וגם ריחא. ועייג"כ הוריות יג: יין ובשמים. או משום עונג שבת). כדאמר רבא (יומא עו:). עונג שבת (יד שבת ל' ז' "איזהו עונג זה שאמרו חכמים שצריך לתקן מאכל שמן ביותר ומשקה מבושם לשבת").

לקוטי פירושים

מ"מ, הגהות והערות קצרות - עם פענוחים

גרועים יותר מנפש הבהמית כי נכללים לפי שעה בגקה"ט", משא"כ באוכל סתם, ה"ה "לבושי מסאבו לנפש הבהמית כערכה".

כמ"ש לעיל: פ"א. כגון ד"מ האוכל בשרא שמינא דתורא ושותה יין: להעיר מב"ק עב. "האי דלא אמרי לך באורתא דלא אכלי בשרא דתורא", וכפי' התוס' ש"רוי בתענית הי"י. ובעירובין סד' "אמר רב נחמן כו' כל כמה דלא שתינא רביעתא דחמרא לא צילא דעתאי".

אמנם, ע"פ המבואר לעילי' שלבושי נפש האלקית גדלה מעלתם לגבי נה"א עצמה, ומזה מובן שכן הוא גם בנה"ב שלבושי' גרועים ממנה - הרי גם באוכל סתם כן הוא. וכן משמע בקונטרס עין החיים פ"ג: "גם בדברים . . . שאוכלם סתם . . . הנה מצד עצם חומריות וגסות המאכל שמעורב טו"ר ה"ז מביאו שירצה למלאות תאותו באכילתו כו'". וכן בתניא פי"ג: "נתחזק יותר בהמשך הזמן שנשתמש בו הרבה באכילה ושותי' ושאר עניני עוה"ז".

יין מבושם: הטעם שמוסיף "יין מבושם" - אולי י"ל משום דאז כולל חמרא וגם ריחא (כפי שממשיך: "כדאמר רבא חמרא וריחא"). ועייג"כ הוריות יג: "חמשה דברים משיבין את הלימוד . . . הרגיל בין ובשמים" (ומזה "מסייע לי לרבא דאמר חמרא וריחא פקחין"י). או י"ל שמוסיף "יין מבושם" משום עונג שבת (כפי שממשיך: "או בשביל לקיים מצות ענג שבת"), שצ"ל משקה מבושם דוקא, כדלקמן בפנים. כדאמר רבא: יומא עו:י.

ואולי י"ל שמ"ש כאן שרק "לא עדיפיי", ה"ז מפני שסו"ס הם בסוג אחד. ובלשון קיצור תניא הנ"ל: "כערכה". (משיעורים בספר התניא ע' 72)

עונג שבת: ראה יד הל' שבת פ"ל ה"ז: "איזהו עונג זה שאמרו חכמים שצריך לתקן מאכל שמן ביותר ומשקה מבושם לשבת". וי"מ: ראה יד הל' יו"ט פ"ו הי"ח: "והאנשים אוכלין בשר ושותין יין". ועייג"כ פסחים קט"ו. כעולה וכקרבן: .

כגון ד"מ האוכל בשרא: מוסיף ד"מ" (ולא כבסוף פ"ו "כמו ערלה", ובכ"מ) - כי, אכילת הבשר (ופעולתה) נשתלשל מהענין דעבודת האדם בק"ג שבא לבארה כאן כמו משל מהנמשל (ולא דוגמא).

(תניא בצירוף מ"מ וכי ע' ר"ז)

10) משא"כ לפרש"י - "לא דקדקתי טעמו של דבר". וראה הגהות היעב"ץ שם: "רש"י מפרש בשרא דתורא כמ"ש רבא"א (ב"ב כב, א) אדמגרמיתו גרמי בי אביי אכלו בשרא שמינא בי רבא", היינו, שלפרש"י "לא אכלי בשרא דתורא" הוא רק משל, ולא אכילת בשר כפשוטו. 11) הוריות שם. 12) וש"נ (סנהדרין ע, א. הוריות שם). 13) ושם: "בזמן שבת המקדש קיים אין שמחה אלא בבשר . . . ועכשיו שאין בית המקדש קיים אין שמחה אלא ביין".

האוכל בשרא שמינא דתורא: ראה לקו"ת צו' דמביא מב"ק' בישראל דתורא כו' "שמוה מובן שהמאכל מוסיף חיות ג"כ בכח החכמה והשכל של האדם" - אבל לא נזכר שם "שמינא".

(שם ע' קסב)

כדאמר רבא חמרא כו': "רבא" דייקא - שהוא האומר לפני זה (לפני המאמר "חמרא וריחא כו'") בנוגע ליין "זכה משמחו לא זכה משממו", היינו, שיש בו טוב ורע (כבכללות ק"ג דנדו"ד), ולכן, כשממשיך "חמרא כו'", על-כרחך דהיינו כשיודע להיזהר (ראה פרש"י שם) ושותהו להרחיב דעתו כו'.

(שם)

חמרא וריחא: העתיק גם "וריא" - שהרי מדבר בין מבושם?

(שם)

מילתא דבדיחותא לפקח דעתו ולשמח לכו לה' ולתורתו ועבודתו שצריכים להיות בשמחה וכמו שעשה רבא לתלמידיו שאמר לפניהם מילתא דבדיחותא תחלה ובדחי רבנן. אך מי שהוא בזוללי בשר וסובאי יין למלאת תאות גופו ונפשו הבהמית שהוא בחי' יסוד המים מארבעה יסודות הרעים שבה שממנו מדת התאוה הנה ע"י זה יורד חיות הבשר והיין שבקרכו ונכלל לפי שעה ברע גמור שבששלש קליפות הטמאות וגופו נעשה להן לבוש ומרכבה לפי שעה עד אשר ישוב האדם ויחזור לעבודת ה' ולתורתו כי לפי שהיה בשר היתר ויין כשר לכך יכולים לחזור ולעלות עמו בשובו לעבודת ה' שזהו לשון היתר ומותר כלומר שאינו קשור ואסור בידי החיצונים שלא יוכל לחזור ולעלות לה' רק שהרשימו ממנו נשאר בגוף ועל כן צריך הגוף לחיבוט הקבר כמ"ש לקמן וכן החיות

לפקח דעתו (רש"י ד"ה ובדחי שבת ל: "נפתח לבם מחמת השמחה". ביל"ש מ"ב רכז' "אמר להו לרבנן מילתא דבדיחותא כי היכי דליפתח ליביהו"). לה' ולתורתו ולעבודתו (אולי רמז להשראת השכינה, הלכה – שבת ל: תפלה – ברכות לא: ולכן לעיל גבי להרחיב דעתו לא אמר "לעבודתו", כי תפלה היא רחמי, מן המיצר קראתי. ולקמן גבי ישוב האדם ויחזור כו' ל"ק "לה", כי השראת השכינה אינה תלוי' באדם לבדו, וביכלתו רק ההכנה, ואין שייך לומר ע"ז ויחזור. ועוד דבתחילת השיבה אין שייך עדיין השראת השכינה). שצ"ל בשמחה (כנ"ל). וכמו שעשה (שבת ל:).

רבא (כ"ה הגירסא ביל"ש מ"ב רכז'. ובר"ח פסחים. בש"ס וע"י רבה. לעיין בד"ס שבת ופסחים קיז:). אמר כו' מילתא דבדיחותא (ראה ג"כ זח"ג מז: ח' פרקים ספ"ה. מג"א להרשב"ץ ב, יב. ת"י יומא ט:). בזוללי בשר וסובאי יין (ע"ד ל' הכתוב משלי כג' כ'). שממנו מדת התאוה (כנ"ל פ"א). עד אשר ישוב (גם על היתר למלאות תאות גופו צ"ל תשובה, וכהדיוק ישוב האדם ויחזור כו' ולהלן לחזור ולעלות עמו בשובו כו'. אדנ"ע). לחיבוט הקבר (נזכר רש"י ד"ה רב סנה' מז: ענינו:). כמ"ש לקמן (פ"ח).

מ"מ. הגהות והערות קצרות – עם פענוחים

(כשמתחיל לשוב) אין שייך עדיין השראת השכינה. שצריכים להיות בשמחה: כנ"ל. וכמו שעשה: שבת ל: . רכא: כן היא הגירסא ("רבא", ולא "רבה") ביל"ש מ"ב רמז רכז', ובר"ח פסחים". אבל בש"ס וע"י – רבה. לעיין בדקדוקי סופרים שבת שם ופסחים קיז:'. אמר כו' מילתא דבדיחותא: דא ג"כ זח"ג מז:'. שמונה פרקים להרמב"ם ספ"ה". מגן אבות להרשב"ץ אבות פ"ב מי"ב. תוס' ישנים יומא ט:'. בזוללי בשר וסובאי יין: ע"ד לשון הכתוב משלי כג' כ'. שממנו מדת התאוה: כנ"ל פ"א. עד אשר ישוב: גם על היתר, למלאות תאות גופו – צ"ל תשובה, וכהדיוק "ישוב האדם ויחזור כו'", ולהלן "לחזור ולעלות עמו בשובו כו'". אדנ"ע'. לחיבוט הקבר: נזכר ברש"י ד"ה רב סנהדרין מז: ענינו: . כמ"ש לקמן: פ"ח.

לפקח דעתו: ברש"י ד"ה ובדחי שבת ל: "נפתח לבם מחמת השמחה". וכן ביל"ש מ"ב רמז רכז': "אמר להו לרבנן מילתא דבדיחותא כי היכי דליפתח ליביהו" (שמתאים למ"ש אדה"ז לאח"ז: "ולשמח לב"). אבל לא נזכר שם "לפקח דעתו". לה' ולתורתו ולעבודתו: אולי רמז בג' הלשונות לג' ענינים: "לה" – להשראת השכינה; "לתורתו" – הלכה, שלשניהם צ"ל הקדמת השמחה, כדאיתא בשבת ל: "אין שכינה שורה . . . אלא מתוך דבר שמחה של מצוה", וכן לדבר הלכה; "ולעבודתו" – תפלה, כדאיתא בברכות לא: "אין עומדין להתפלל . . . אלא מתוך שמחה של מצוה". ולכן: לעיל גבי "להרחיב דעתו", אמר רק "לה' ולתורתו", ולא אמר "לעבודתו" – כי תפלה ("עבודתו") היא רחמי, "מן המיצר קראתי", מיצר דוקא, ולא באופן של הרחבת הדעת. ולקמן גבי "ישוב האדם ויחזור כו'", אמר רק "לעבודת ה' ולתורתו", ולא קאמר "לה" – כי השראת השכינה ("לה") אינה תלוי' באדם לבדו, וביכלתו לעשות רק ההכנה, ואין שייך לומר על זה "ויחזור". ועוד: דבתחילת השיבה

14) ראה אבות פ"ב מ"ג: "תפלתך כו' רחמים". 15) לשון הכתוב – תהלים קיח, ה. 16) ראה רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ז ה"ד-ה: "כל הנביאים אין מתנבאין בכל עת שירצו אלא מכוונים דעתם ויושבים שמחים וטובי לב ומתבודדים, שאין הנבואה שורה (שזהו"ע השראת השכינה) . . . אלא מתוך שמחה . . . ואע"פ שמכוונים דעתם אפשר שתשרה שכינה עליהן ואפשר שלא תשרה". 17) הנסמן לקמן בפנים. 18) ושם, שבכמה כת"י מדויקים הגירסא היא "רבא". 19) "לא נהיר חכמתא דלעילא ולא אתנהיר אלא בגין שטותא דאתער מאתר אחרא . . . ובגין שטותא אתנהיר יתיר ונהירין לי יתיר, הה"ד שיש יתרון לחכמה, לחכמה סתם מן הסכלות סתם, וכך לתתא אלמלא לא הוה שטותא שכיח בעלמא לא הוה חכמתא שכיח בעלמא, והיינו דרב המנונא סבא כד הוה ילפין מני' חברייא רזי' דחכמתא הוה מסדר קמיייהו פרקא דמלי דשטותא בגין דייתי תועלתא לחכמתא בגיני". 20) ושם: "כמ"ש כי הוה חלשי רבנן מגרסייהו הוה אמרי מילתא דבדיחותא" (ובהגהה שם: "לפי שעה לא ידעתי מקומו, ובשבת ל: איתא דרבא מקמי דפתח להו לדרבנן אמר מילתא דבדיחותא"). 21) ושם: "זכמו שאמר רז"ל כי הוה רבנן חלישי מגרסייהו הוה אמרי מילי דבדיחותא". 22) ביומא שם: "לא הוה משתעי ר"ל בהדי", ובפי' התוס' ישנים: "כלומר לא הי' פותח לדבר עמו בשום מילתא דבדיחותא". 23) "אל תהי בסובאי יין בזוללי בשר למו". 24) ד"ה שובה ישראל אעת"ד (סה"מ אעת"ר ע' כב).

שבטפות זרע שיצאו ממנו בתאוה בהמית שלא קדש עצמו בשעת תשמיש עם אשתו טהורה מה שאין כן במאכלות אסורות וביאות אסורות שהן משלש קליפות הטמאות לגמרי הם אסורים וקשורים בידי החיצונים לעולם ואין עולים משם עד כי יבא יומם ויבולע המות לנצח כמ"ש ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ או עד שיעשה תשובה גדולה כל כך שזדונות נעשו לו כזכיות ממש שהיא תשובה מאהבה מעומקא דלבא באהבה רבה וחשיקה ונפש שוקקה לדבקה בו ית' וצמאה נפשו לה' כארץ עיפה וציה להיות כי עד הנה היתה נפשו בארץ ציה וצלמות היא הסטרא אחרא ורחוקה מאור פני ה' בתכלית ולזאת צמאה נפשו ביתר עז מצמאון נפשות הצדיקים כמאמרם ז"ל במקום שבעלי תשובה

ויבולע המות לנצח (ע"ד ישעי' כה' ח'). כמ"ש (זכרי' יג' ב'). תשובה כו' שזדונות נעשו לו כזכיות (יומא פו:). וצמאה נפשו לה' כארץ עיפה וציה (ע"ד תילים קמג' ו'). בארץ ציה וצלמות (ע"ד ירמי' ב' ו'). כמרז"ל (ברכות לד:).

מ"מ, הגהות והערות קצרות – עם פענוחים ויבולע המות לנצח: ע"ד ישעי' כה' ח'²⁵. כמ"ש: זכרי' יג' ב'. תשובה כו' שזדונות נעשו לו כזכיות: יומא פו:.

לקוטי פירושים

שלא קדש עצמו כו': ראה טעמי מצות להרח"ו ס"פ בראשית.

(הערה בלוח התיקון)

במאכלות אסורות וביאות אסורות שהן משלש קליפות הטמאות לגמרי כו' אין עולים משם עד כי יבוא יומם כו': מה שהוקשה לו דהרי גיהנם מוכך ומצרף – הענין כפשוטו הוא, שהגיהנם מוכך את נפש האדם מהענינים בלתי טובים המלפפים אותו והכתמים, אבל אינו מעלה ענינים אלו. וכמובן ג"כ מזה ששעבוד מלכות הוא חילוף ענין הגיהנם, וכדאיתא במדרש²⁶, אשר ע"י שעבוד זה מעשי האדם נעשים טובים, אבל לא שמהפכים ומעלים ענינים דג' קליפות הטמאות לגמרי.

וצמאה נפשו לה' כארץ עיפה וציה: ע"ד תילים קמג' ו'²⁶. בארץ ציה וצלמות: ע"ד ירמי' ב' ו'²⁷. כמאמרם ז"ל: ברכות לד:.

(אגרות יקודש ח"י"ב ע' עדר)

בענין העלאת ניצוצין מגקח"ט ע"י בעל תשובה – מבוארים האופנים בזה בביאור לד"ה אחרי הנדפס בסו"ס דרך מצותיך להצ"צ.

(אגרות יקודש ח"י"ד ע' הצח)

עד כי יבוא יומם כו' ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ או עד שיעשה תשובה כו' שזדונות נעשו לו כזכיות: מהשוואת ב' הענינים משמע שהענין ד"זדונות נעשו לו כזכיות" הוא באותו אופן כמו בזמן ש"רוח הטומאה אעביר מן הארץ", היינו, שאין הכוונה שרק בנוגע להגברא נחשבים הזדונות (שהביאורו להעילוי דתשובה) כזכיות (כפי שיכולים לדייק מהלשון "זדונות נעשו לו כזכיות"), ואילו הזדונות עצמם ("החפצא") נשארים

25 "בלע המות לנצח". 26 "פרשתי ידי אליך נפשי כארץ עיפה לך סלה". אולי י"ל הטעם שציון רבינו לפסוק הנ"ל (אף שלא נזכר בו הלשון "ציו"), ולא לפסוק "צמאה לך נפשי". בארץ ציה ועיף" (סג, ב) – בהתאם לדיוק לשון אדה"ז "צמאה נפשו לה' כארץ עיפה וציה" ("נפשי כארץ עיפה"), היינו, שצמאון הנפש הוא כמו הצמאון של ארץ עיפה (ולא כמו צמאון של אדם הנמצא "בארץ ציה ועיף", שענין זה מביא לאח"ז בטעם הדבר – "להיות כי עד הנה היתה נפשו בארץ ציה וצלמות"). 27 ושם: "ה' . . המוליך אותנו . . בארץ ציה וצלמות". – ואולי כתב רבינו "ע"ד" (אף שהלשון הוא בדיוק) בגלל השינוי בתוכן הענין, שבפסוק מדובר אודות הליכה בארץ ציה וצלמות יחד עם הקב"ה, וכאן מדובר אודות ארץ ציה וצלמות לענין הריחוק מאור פני ה' בתכלית.

"זדונות" (דבר איסורי²⁸), אלא שגם החפצא של הזדונות (ניצוצי הקדושה שבהם²⁹) נהפך לזכיות, כמו לעת"ל, שתתבטל לגמרי מציאות הרע, ובמילא ישתנה עצם החפצא של הדברים האסורים (שתתבטל שייכותם לרע).

(לקרי' ש חכ"ז ע' 110 ואילך)

זדונות נעשו לו כזכיות ממש: תיבת "ממש" היא הוספת אדה"ז.

(מלקרי' ש חכ"ז ע' 60 הערה 20)

כמאמרם ז"ל במקום שבעלי תשובה עומדים כו': הטעם שכתב אדה"ז בפשיטות, אף שזוהי רק דעת ר' אבהו שפליג על ר' יוחנן – י"ל, ע"פ המבואר בשל"ה³⁰ ש"כל אחד מדבר בענין בפ"ע כו' צדיק גמור עדיף מבעל תשובה כשהוא מיראה, ובעל

8) ב"ר פמ"ד, כא. 9) קצא, א ואילך. 10) ראה לקו"ש ח"ג ע' 985 ובהערות שם (ועוד) – בנוגע לאכילת דבר איסור בהיתר, במקום פקו"ב וכיו"ב. 11) ראה לקו"ש ח"ז ע' 22 ובהערות 20-28. 12) להעיר מהשקו"ט בזה שאיסור חל על הצורה ולא על החומר (מפענ"צ פ"א (ס"ח-ט. ועוד) וש"ג), ובכל אופן – לא על חומר ההיולי. וראה בארוכה שיחת ש"פ אחרי תשד"מ (ע"פ לקו"ת חוקת נו, ד ואילך). 13) בהקדמה חלק בית גדול לו, א (על מרז"ל ההי"ן חת"י).

לקוטי אמרים

יב

מ"מ הגהות והערות קצרות
סו

כנודע מהאר"ז^ל (להעיר: מפרע"ח ש' השכיבה פ"ה). בגמרא (ברכות ה'). ליודעי חן (צ"ע אם הוא ר"ת חכ' נסתרה – ודוחק – או תואר עוסקי בנסתר. להעיר: כל ספיראן רמיזין בחן, מ"מ וישלח – הובא בקה"י. אין חן אלא רוח"ק – מכילתא בא – ויחונך בחב"ד – במ"ד פי"א – ועייג"כ סוכה מט:). אף שחמור כו' (ע"ל פכ"ט מב' אגה"ת פ"א ג'). ועי' נדה יג'.

עומדים כו' ועל תשובה מאהבה רבה זו אמרו שזדונות נעשו לו כזכיות הואיל ועל ידי זה בא לאהבה רבה זו אבל תשובה שלא מאהבה זו אף שהיא תשובה נכונה וה' יסלח לו מכל מקום לא נעשו לו כזכיות ואין עולים מהקליפה לגמרי עד עת קץ שיבולע המות לנצח. אך החיות שבטפות זרע שיצאו ממנו לבטלה אף שירדה ונכללה בשלש קליפות הטמאות הרי זו עולה משם בתשובה נכונה ובכוונה עצומה בקריאת שמע שעל המטה כנודע מהאר"י ז"ל ומרומז בגמרא כל הקורא קריאת שמע על מטתו כאלו אוהו חרב של שתי פיות כו' להרוג גופות החיצונים שנעשו לבוש לחיות שבטפות ועולה החיות מהם כידוע ל"ח. ולכן לא הוזכר עון זרע לבטלה בתורה בכלל ביאות אסורות אף שחמור מהן וגדול עונו בבחי' הגדלות ורבו הטומאה והקליפות שמוליד ומרבה במאד מאד בהוצאת זרע לבטלה יותר מביאות אסורות רק

24

מ"מ, הגהות והערות קצרות – עם פענוחים
כנודע מהאר"ז^ל: להעיר: מפרע"ח שער השכיבה פ"ה²⁸.
בגמרא: ברכות ה'.
ליודעי חן: צ"ע אם "חן" הוא ר"ת חכמה נסתרה – ודוחק²⁹, או ש"יודע חן" אינו ר"ת אלא תואר עוסקי בנסתר. להעיר: "כל ספיראן רמיזין בחן" – מגיד מישרים פ' וישלח³⁰ – הובא בקה"י³¹. "אין חן אלא רוח הקודש" – מכילתא בא³². "ויחונך, בחכמה בינה דעת" – במדב"ר פי"א³³. ועייג"כ סוכה מט: מט:.³⁴
אף שחמור כו': עיין לקמן פכ"ט מב' אגה"ת פ"א ג'³⁵. ועיין נדה יג'.

לקוטי פירושים
תשובה עדיף מצדיק גמור כשהוא שב מאהבה, וכיון שכאן מדובר בתשובה מאהבה, הרי לכו"ע גדלה מעלת בעלי תשובה, "מקום שבעלי תשובה עומדין כו'".
(ע"פ הגהה בסה"י תש"ס ע' 184)
זדונות נעשו לו כזכיות . . במקום שבעלי תשובה עומדים כו': הפיכת הזדונות לזכיות – היא המעלה דבעלי תשובה לגבי צדיקים (כמבואר בארוכה בדרמ"צ להצ"צ).
(לקו"ש חכ"י ע' 164 הגהה 65)
על תשובה מאהבה רבה זו אמרו שזדונות נעשו לו כזכיות הואיל ועל ידי זה בא לאהבה רבה זו: אף שמפורש כאן שזדונות נעשו לו כזכיות נאמר על תשובה מאהבה רבה דוקא, הרי, הטעם שמפרש על זה, "הואיל ועל ידי זה בא כו'", שייך בכל הדרגות שבתשובה, כיון שכל בעל תשובה (גם בתשובה שאינה מאהבה רבה) הוא נעלה יותר מצדיקי. ולכן י"ל, שבכללות, הענין דהפיכת זדונות הוא בכל תשובה, אלא שעיקר הענין הוא בתשובה מאהבה.
(סה"י מזק"ט ז"ה ע' רסג הגהה 55)

28 כנראה הכוונה לפ"ה בשער קשעהמ"ט, שהתחלתו "בענין השכיבה בק"ש כו'", ששם מבאר גם פרטי הכוונות דק"ש שעל ידם ממיטים המזיקין, והשייכות לחרב פיפיות וכו'. 29 לכאורה הדוחק הוא להעמיס באות ח' ("ל"ח") הר"ת לא רק דתיבת חכמה, אלא גם דתיבת נסתרה. 30 ושם, בפ"ל הפסוק (לג, ח) למצוא חן: "כלומר, לחברא כל ספיראן דרמיזין בחן". 31 ערך חן. – וממשיך: "ומשמע שם שכללות וחבור כל הספירות ביחד אקרי חן, ואפשר שסוד נר"ח, נפש מלכות, רוח ו"ק דועיר, נשמה בינה, ח" חכמה, והדעת כלול מחו"ב, הרי כל הספירות רמוז בחן, ח" נפש". 32 עה"פ (יב, לו) "וה' נתן את חן העם גו'". 33 פסקא ו. ושם: "ומניין אף חנוני בדעת בבניה, ת"ל ויחונך, כמה דמצלינן אתה חונן לאדם דעת ומלמד לאנוש בינה". – והלשון שמביא רבינו "בחכמה בינה דעת", הוא, ע"פ מ"ש בערה"כ ערך חן: ("מ"ד פ' נשא) ויחונך בדעת ובחכמה ובבינה". 34 "כל אדם שיש עליו חן בידוע שהוא ירא שמים". – ועל זה כותב ועייג"כ, כי, כאן ה"ז (א) סימן ("בידוע כו") לבד, (ב) על יראת שמים, שאין זה הענין דהנהגה והשגה באלקות (חב"ד, רוח"ק). 35 בפכ"ט (לו, ב): "ובפרט כשיזכור טומאת נפשו בחטאת נעורים והפגם שעשה בעליונים . . וגם מי שהוא נקי מחטאות נעורים החמורים כו'". בפמ"ב (נט, סע"ב): "ובפרט אם הוטמאה בחטאת נעורים שהעונות מבדילים כו'" [כמ"ש בס"ח סי' ל"ה]. באגה"ת פ"א (צא, רע"ב): "יזכר למוציא זרע לבטלה שחיב מיתה בידי שמים כמ"ש בתורה גבי ער ואונן". ובפ"ג (צב, סע"א ואילך): "כגון המוציא זרע לבטלה שמספר הצומות המפורש בתיקוני תשובה מהאר"ז חן פ"ד תעניות". 36 ושם: "כאילו מביא מכול לעולם" (שעבירה זו היתה בידם – פרש"י); "מוטב כו' ואל יעשה עצמו רשע שעה אחת לפני המקום, וכל כך למה מפני שמוציא כו'"; "כל המוציא כו' חייב מיתה . . כאילו שופך דמים . . כאילו עובד עכו"ם".

14 ראה רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ד: "מקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורין יכולין לעמוד בו", ומה שאינו אמר שום תנאי, מובן שמדבר בכל בעל תשובה. ועוד: הטעם שמבאר שם במעלת בעלי תשובה – "מפני שהן כובשים יצרם יותר מהם" – שייך בכל בעל-תשובה (ואדרבה: כשהתשובה היא "באהבה רבה וחשיקה ונפש שוקקה" (כלשון אדה"ו בתניא) – אינו כובש את יצרו). 15 והא דאיתא בגמרא (יומא פו, ב) שרק בתשובה מאהבה נעשים זדונות כזכיות, ולא בתשובה מיראה – אולי י"ל בדוחק ששם מדובר בתשובה מיראת העונש, שבוה אין גם העילוי כדכוש את יצרו. ועצ"ע. 16 שעל ידה דוקא מתגלית הכוונה הפנימית דהתאיים – שהיא בשביל מעלת התשובה (עיין לקו"ש ח"ו ע' 54 ואילך ובהערה 46. ח"ה ע' 248-9).

מרז"ל (חגיגה ט' א'). מעות של"י לתקון (קהלת א' טו').

הגה"ה

(לכאורה פשוט שצ"ל בלא קוי ר"ת כ"א "הגהה". וכ"ה פ"א ב' ו' טז' כד' לה' לו' לז' מ' מא'. בר"ת פל"ח, לט', מ', מב' נב'. חצעג"ל מיותרים כנ"ל פ"א). כידוע לי"ח (עי' בכ"ז ב' תניא).

שבביאות אסורות מוסיף כח וחיות בקליפה טמאה ביותר עד שאינו יכול להעלות משם החיות בתשובה*

אא"כ יעשה תשובה

מפני שנקלטה ביסוד הנוקבא דקליפה המקבלת וקולטת החיות מהקדושה משא"כ בזרע לבטלה שאין שם בחי' נוקבא דקליפה רק שכחותיה וחילותיה מלבישים לחיות שבטפות כידוע לי"ח:

מאהבה רבה כל כך עד שזודנות נעשו לו כזכיות ובוזה יובן מאמר רז"ל איזהו מעוות שלא יוכל לתקן זה שבא על הערה והוליד ממזר שאז גם אם יעשה תשובה גדולה

והוליד ממזר שאז גם אם יעשה תשובה גדולה

לקוטי פירושים

מ"מ, הגהות והערות קצרות – עם פענוחים

מאמר רז"ל: חגיגה ט' א'.

מעות שלא יוכל לתקן: קהלת א' טו'.

הגה"ה: לכאורה פשוט שצ"ל בלא קוי ר"ת, כי אם "הגהה". וכ"ה בפ"א ב' ו' טז' כד' לה' לו' לז' מ' מא'. בר"ת (הגהה) הוא בפל"ח, לט', מ', מב' נב', וגם שם צ"ל "הגהה" בלא קוי ר"ת. חצאי עיגול – מיותרים, כנ"ל פ"א.

כידוע לי"ח: עיין בכל זה ביאור תניא* .

זדונות נעשו לו כזכיות הואיל ועל ידי זה בא

לאהבה רבה זו: דוגמא לדבר בהלכה – מכשירי מצוה, שלדעת ר' אלעזר דוחין את השבת; עשיית סוכה ולולב לדעת הירושלמי שמברכים על זה; הולכת הדם, שאף שאינה אלא בשביל הוריקה, יש בה גם גדר עבודה ועד שמחשבה פוסלת בה. כלומר, כיון שאי-אפשר לקיים את המצוה אלא ע"י הכנה והכשרה זו, נכללת גם היא בהמצוה, או שמקבלת חשיבות מעין חשיבות המצוה. ודוגמתו בנדוד"ד, שכיון שאי אפשר לבוא לאהבה רבה זו אלא ע"י הצמאון כו' שנעשה ע"י הזדונות, לכן נעשים גם הזדונות עצמם בגדר של זכיות.

אלא, שבדוגמאות הנ"ל, אף שההכנה וההכשרה היא בהחפץ שבו מקיימים המצוה או בשייכות אליו, מ"מ, אינם חלק ופרט בהמצוה עצמה: הכנת איזמל למילה אינה חלק מכריתת הערלה; עשיית סוכה אינה חלק ממצות ישיבה בסוכה; הולכת הדם אינה חלק מהוריקה. משא"כ תשובה בכלל, שענינה "שיעזוב החוטא חטאו ויסירו ממחשבתו ויגמור בלבו שלא יעשהו כו"מ, הרי היא בסוג ויתירה מזה באותו "מקום" דהענין הכללי שבמצוות (והפכסם עבירות) – החלטה ברצון ויגמור בלבו. ולכן, בתשובה מאהבה רבה זו שבאה דוקא ע"י הזדונות, נעשים הזדונות גופא כזכיות.

37) כ"ה (תיבת הגהה ובקוי ר"ת) בדפוסי תניא שלפנינו ובהוצאה זו תוקן ע"פ מ"ש בהערות ותיקונים בדא"פ לפ"א (לעיל ע' כו). 38) ושם (ע' עו): "מצאתי בזה ל' אדמו"ר נ"ע בהגהות דמים רבים* וז"ל הגם דאיתא בס"ב פ"ז שבביאות אסורות נקלטה השפע ביסוד דנוק' דקליפה . . . משא"כ בז"ל שאין שם בחי' נוק' דקליפה, מ"מ כתב שכחותי וחילותי מלבישים לחיות שבטפות ע"ש, ולענ"ד אפ"ל כיון דז"ל ג"כ בא ע"י שמהרהר באשה כאילו בוועל אותה, א"כ זהו נוקבא דקליפה, רק מ"מ כיון שהוא רק בהרהור ולא במעשה, י"ל שאינו נקלט כ"א ברוחניות נוק' דקליפה, עד"מ נוק' דק"נ דבריא ולא בנוק' דק"נ דעשי', כך אפ"ל, ובספרים ג"כ כ' ששז"ל נמשך בלילית כו' וצ"ע".

(* נדפס באוה"ת נח (כרך ג') תרכ"ב, ב.

(לקו"ש ח"י"ז ע' 187 ואילך)

ולכן לא הוזכר עון זרע לבטלה בתורה כו': להעיר מס' אור השנים¹⁹ שמנה הוצאת ז"ל במל"ת שנאמר²⁰ "לא תנאף" – על יסוד מארז"ל בנדה²¹ בשם תנא דבי רבי ישמעאל. ולע"ע לא מצאתי לו חבר שימנה זה במנין המצות, לא הרמב"ם ולא רס"ג ולא הרמב"ן וכו' (אף דפשיטא שכולם ידעו מהסוגיא דנדה הנ"ל. וע"כ צ"ל שס"ל שזהו אסמכתא ואבירייהו וכיו"ב), ולא עוד אלא שלדעת כמה ראשונים הוא דרבנן וכו'. וראה גם בסה"מ צ"צ מצות פו"ר²² שמוזכר רק בעל המחבר ס' אור השנים שימנה הנ"ל במנין המצות. – ושבעים פנים לתורה.

(ע"פ אגרות קודש ח"ס ע' כה. חו"א ע' תב. ע' ערה)

שמוליד ומרבה במאד מאד: להעיר מהמבואר בלקו"ת פ' שלהי בדיוק הלשון "מאד מאד".

(אגרות קודש שם ע' כד)

הוליד ממזר כו' גם אם יעשה תשובה גדולה כל כך אי אפשר לו להעלות החיות לקדושה מאחר שכבר ירדה לעולם הזה ונתלבשה בגוף בשר ודם: מה שכתב ע"ד תשובה שתועיל גם בזה, וכהמסופר ברשימת כ"ק מו"ח אדמו"ר בפתיחת

17) שבת קלא, א. 18) ברכות פ"ט ה"ג. 19) זכחים יג, א (במשנה). רמב"ם הל' פסוה"מ פ"ג ה"ד. וראה צפע"נ עה"ת ר"פ מסעי. מהדו"ת נא, ג. ובכ"מ. 20) רמב"ם הל' תשובה פ"ב ה"ב. 21) להרא"ל הלוי עפשטיין (גאון ומקובל) אב"ד קעניגשברג – "מצות נישואין" מל"ת ק"ט. 22) יתרו כ, יג. 23) יג, ב. 24) דרמ"צ ב, סע"ב. 25) לו, א. לה, ג.

לקוטי אמרים

מ"מ הגהות
והערות קצרות

סח אא"פ לו להעלות כו' (אם לא שתפלתו תועיל שימות הממזר. אאמו"ר שליט"א).

כל כך אי אפשר לו להעלות החיות לקדושה מאחר שכבר ירדה לעולם הזה ונתלכשה בגוף בשר ודם:

מ"מ, הגהות והערות קצרות – עם פענוחים	לקוטי פירושים
אי אפשר לו להעלות כו': אם לא שתפלתו תועיל שימות הממזר ³⁹ . אאמו"ר שליט"א.	פוקח עורים ²⁶ – כן הוא שתשובה גדולה ביותר (דיחידה) מועלת גם בזה". . וכמפורש בכ"מ, ומהם: שער התשובה לאדהאמ"צ ד"ה אם יהי' נדחך פ"ח. שם ד"ה פדה בשלום פ"ט ²⁸ , שעי"ז פועל שהממזר ימות, ד.ה. עס ווערט אויס גוף בו"ד.
(39) וראה "לקוטי פירושים" כאן.	
	אבל, נוסף לכך שזוהי דרגא נעלית ביותר בתשובה שקשה להגיע לזה, הרי, התיקון הוא באופן של שלילה ודחי' (ביטול המציאות), ולא באופן שמעלים ענין זה גופא לקדושה.

(אגרות קודש ח"י"ד ע' קצו. תניא בצירוף מי"מ וכו' ע' קסו. סה"ש תשמ"ט ח"א ע' 365 בשוה"ג להערה 89)

26 נדפס גם במאמרי אדהאמ"צ קונטרסים ע' תעד. 27 ועד"ז מצינו בחילול השם שאין לו כפרה מחיים (יומא פו, א. רמב"ם הל' תשובה ספ"א) – שע"י תשובה גדולה ביותר אפ"ל כפרה מחיים, כמבואר בשערי תשובה לר"י שער א' עיקר הי"ז. שער ד' (ס"ה. שם סט"ז). – וראה לקו"ש ח"י"ז ע' 200 הערה 49 (מלקו"ש חל"ד ע' 63 הערה 49). 28 ראה גם הנסמן במאמרי אדהאמ"צ שם ע' תקכה הערה 7.